

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни «Економіка» вибірових компонент
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Аеронавігація

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.п.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Носач І.В.

Рецензенти:

1. Доктор економічних наук, професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського – Дружиніна В.В.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС – Пушкар О.І.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Шифри та назви галузі знань, код та назва спеціальності, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів ECTS – 0,8 Загальна кількість годин - 24 Кількість тем - 8	<u>27</u> <u>Транспорт</u> ; <small>(шифр галузі) (назва галузі знань)</small> <u>272</u> <u>Авіаційний транспорт</u> ; <small>(код спеціальності) (назва спеціальності)</small> <u>бакалавр</u> <small>(назва сво)</small>	Навчальний курс <u>3</u> <small>(номер)</small> Семестр <u>5</u> <small>(номер)</small> Види контролю: <u>залік</u> <small>(екзамен, залік)</small>
Розподіл навчальної дисципліни за видами занять:		
Денна форма навчання		Заочна форма навчання
Лекції - <u>8</u> <small>(години)</small>		Лекції - <u> </u> - <u> </u> <small>(години)</small>
Семінарські заняття - <u>0</u> <small>(години)</small>		Семінарські заняття - <u> </u> - <u> </u> <small>(години)</small>
Практичні заняття - <u>2</u> <small>(години)</small>		Практичні заняття - <u> </u> - <u> </u> <small>(години)</small>
Лабораторні заняття - <u>0</u> <small>(години)</small>		Лабораторні заняття - <u> </u> - <u> </u> <small>(години)</small>
Самостійна робота - <u>14</u> <small>(години)</small>		Самостійна робота - <u> </u> - <u> </u> <small>(години)</small>
Індивідуальні завдання:		Індивідуальні завдання:
Курсова робота - <u> </u> - <u> </u> <small>(кількість, № семестру)</small>		Курсова робота - <u> </u> - <u> </u> <small>(кількість, № семестру)</small>
Реферати - <u>1; 5 семестр</u> <small>(кількість, № семестру)</small>		Реферати - <u> </u> - <u> </u> <small>(кількість, № семестру)</small>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни «Економіка» – формування системи знань і умінь для розкриття сутності підприємства як системи і суб'єкта господарювання, основних видів його діяльності. Охарактеризувати взаємозв'язок ресурсних складових підприємницької діяльності, систему показників та порядок їх розрахунку. Викласти методики використання різноманітних інструментів планування, обґрунтування, прийняття і реалізації організаційно економічних рішень та оцінки їх наслідків. Пояснити вплив різних чинників на організацію та ефективність діяльності підприємства, результативність роботи його підрозділів.

Завдання навчальної дисципліни «Економіка» – формування комплексу знань з економіки, організації та ефективного господарювання на рівні первинних ланок виробництва і підприємства в цілому; усвідомлення сутності основних категорій і понять; з'ясування змісту економічної роботи; розвиток навичок використання принципів, способів та інструментів

обґрунтування, вибору і реалізації управлінських рішень.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Економіка» це одна із вибіркових дисциплін гуманітарної та соціально-економічної підготовки бакалаврів яка формує комплекс знань з економіки.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- сучасні тенденції розвитку світової економіки;
- стан і особливості економічного життя України;
- склад, методи аналізу необоротних активів, види і характеристики нематеріальних активів підприємства;
- склад і класифікацію оборотних засобів, зміст кругообігу оборотних засобів, методи нормування оборотних засобів,
- джерела утворення оборотних засобів підприємства;
- склад плану виробництва і реалізації продукції, види продукції, методи їх розрахунку, поняття і розрахунок виробничої потужності підприємства;
- категорії персоналу, порядок планування його чисельності, визначення рівня продуктивності праці, сутність, алгоритм мотивації, форми і системи оплати праці;
- сутність собівартості продукції, структуру поточних витрат, порядок розрахунку кошторису і калькуляції, проведення ціноутворення на продукцію в різних умовах;
- характеристику і структуру інвестицій, їх джерела і необхідну величину, методику оцінки ефективності інвестицій;
- фінансово-економічні показники господарської діяльності підприємства.

вміти:

- аналізувати сучасні економічні процеси провідних держав світу та України;
- вибирати стратегії розвитку підприємства;
- проводити облік, оцінку, визначати ефективність використання основних виробничих фондів, розраховувати амортизаційні відрахування, оцінювати вартість нематеріальних активів;
- визначати рівень використання оборотних засобів на підприємстві, проводити нормування оборотних засобів;
- розраховувати відповідно до плану виробництва і реалізації необхідні кількості товарної, валової, реалізованої продукції, незавершеного виробництва;
- розраховувати величину і визначати відповідний рівень використання виробничої потужності підприємства;
- розраховувати рівень продуктивності праці на підприємстві, величини заробітної плати при різних формах і системах оплати;
- розраховувати і аналізувати кошторис витрат і калькуляцію собівартості продукції, визначати оптимальний рівень цін в різних умовах реалізації;

- визначати найбільш ефективні джерела інвестицій, обраховувати їх величину, обґрунтовувати ефективність інвестиційних проектів;
- розраховувати і аналізувати показники доходу, прибутку, рентабельності, фінансової стійкості, платоспроможності і ліквідності підприємства.

Програмні компетентності:

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність		Здатність розв'язувати спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми під час професійної діяльності у галузі авіаційного транспорту, у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів вивчення елементів транспортної системи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	ЗК-7	Здатність приймати обґрунтовані рішення
	ЗК-12	Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члени суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні
	ЗК-13	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, техніки і технологій, і використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя
Фахові компетентності (ФК)	ФК-1	Здатність забезпечувати безпеку та економічну ефективність польотів повітряних суден (вертольотів)

2. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці

Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства. Класифікація і структура підприємств. Добровільні форми об'єднання підприємств. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства. Галузева структура економіки і промисловості України

Тема 2. Персонал і трудовий потенціал підприємства

Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства.

Класифікація і структура персоналу підприємства. Показники наявності та руху персоналу. Визначення планової чисельності. Кадрова політика і система управління персоналом

Тема 3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси

Сутність і склад нематеріальних ресурсів. Сутність, структура та організація основних фондів. Оцінка вартості основних фондів. Фізичне і моральне зношення. Просте відтворення основних фондів. Амортизація

Тема 4. Інвестиції та оборотні кошти

Інвестиції, їх види. Поняття і структура оборотних фондів. Оборотні кошти, їх класифікація

Тема 5. Організація, виробництво та інфраструктура виробництва

Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації. Організація виробничого процесу у просторі і часі. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах

Тема 6. Виробництво, якість і конкурентоспроможність

Якість і конкурентоспроможність продукції. Стандартизація і сертифікація продукції. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції

Тема 7. Продуктивність, мотивація та оплата праці

Поняття продуктивності праці. Виріток і трудомісткість. Методи визначення прибутку. Регламент праці у часі. Оплата праці: сутність, функції

Тема 8. Фінансово - економічні результати та ефективність діяльності

Баланс підприємства, його структура. Формування фінансових результатів діяльності підприємства. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства

3. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №5							
Тема 1 Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці	4	2	-	-	-	2	-
Тема 2 Персонал і трудовий потенціал підприємства	2	-	-	-	-	2	-
Тема 3 Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси	4	2	-	-	-	2	-
Тема 4 Інвестиції та оборотні кошти	2	-	-	-	-	2	-
Тема 5 Організація, виробництво та інфраструктура виробництва	2	-	-	-	-	2	-
Тема 6 Виробництво, якість і конкурентоспроможність	2	2	-	-	-	-	-
Тема 7 Продуктивність, мотивація та оплата праці	4	2	-	-	-	2	-
Тема 8 Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності	4	-	-	2	-	2	К/р на 30 хв.
Всього за семестр № 5:	24	8	-	2		14	залік

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за заочною формою навчання не передбачено освітньо-професійною програмою «Аеронавігація»

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема 1. Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці		
—	Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою.	

1, 2, 3, 4, 5, 6,
7, 8, 9, 10, 11,
12, 13, 14, 15,

<p><i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства»</i></p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства. 2. Класифікація і структура підприємства. 3. Добровільні форми об'єднання підприємств. 4. Галузева структура економіки і промисловості України. <p>Тести</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Підприємство вважається створеним і набуває прав юридичної особи з моменту: <ol style="list-style-type: none"> а) відкриття розрахункового рахунка в банку; б) укладення і підписання установчих документів; в) державної реєстрації; г) виготовлення власної печатки. 2. Зазначте помилкові твердження: <ol style="list-style-type: none"> а) за метою і характером діяльності підприємства поділяються на комерційні і некомерційні; б) за формою власності майна підприємства поділяються на приватні, колективні, державні і національні; в) за структурою виробництва підприємства поділяються на комбіновані, багато- і вузько профільні; г) за потужністю виробничого потенціалу підприємства поділяються на великі, середні та малі. 3. Загальна структура підприємства – це: <ol style="list-style-type: none"> а) сукупність виробничих, невиробничих та управлінських підрозділів; б) сукупність основних, допоміжних та обслуговуючих підрозділів; в) складові зовнішнього та внутрішнього середовища підприємства; г) структура вертикальних зв'язків і підпорядкованість його підрозділів. 4. Виробнича структура, яка найчастіше застосовується на великих підприємствах, де кілька однотипних підрозділів об'єднані в одне ціле, називається: <ol style="list-style-type: none"> а) цеховою; б) штабною; в) комбінатською; г) корпусною. 5. Тимчасове статутне об'єднання промислового та банківського капіталу для реалізації спільної мети називається: <ol style="list-style-type: none"> а) концерном; б) картеллю; в) корпорацією; г) консорціумом. 6. На діяльність підприємства опосередковано впливає: <ol style="list-style-type: none"> а) макросередовище; б) мікросередовище; в) внутрішнє середовище; г) усі відповіді правильні. 7. Будівельна фірма є об'єктом малого бізнесу в України, якщо 	<p>16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>
---	--

	<p>чисельність працюючих у ній становить:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) до 200 осіб; б) до 100 осіб; в) до 50 осіб; г) до 15 осіб. <p>8. Споживачі, конкуренти, державні органи, фінансово-кредитні установи, постачальники утворюють:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) макросередовище підприємства; б) мікросередовище підприємства; в) внутрішнє середовище підприємства; г) зовнішню структуру підприємства. <p>9. На підприємствах, де здійснюються багатостадійні технологічні процеси, характерною ознакою яких є послідовність процесу переробки сировини, використовується така виробнича структура:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) корпусна; б) дивізійна; в) множинна; г) комбінатська. <p>10. Відношення темпів зростання обсягу виробництва певної галузі до темпів зростання обсягів виробництва промисловості загалом називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) структурою промисловості; б) коефіцієнтом випередження; в) показником використання потужностей галузі; г) коефіцієнтом промислового виробництва. 	
Тема 2. Персонал і трудовий потенціал підприємства		
—	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою.</p> <p><i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Кадрова політика і система управління персоналом»</i></p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства. 2. Класифікація і структура персоналу підприємства. 3. Показники наявності та руху персоналу. 4. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу. <p>Тести.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Трудові ресурси – це: <ul style="list-style-type: none"> а) сукупність постійних і тимчасових працівників, які отримали необхідну професійну підготовку; б) люди, які вже працюють або будуть залучені до праці в майбутньому; в) промислово-виробничий персонал; г) явочна чисельність працівників. 2. До категорій персоналу залежно від виконуваних функцій належать: <ul style="list-style-type: none"> а) інженери; б) спеціалісти; в) директори; 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>г) робітники.</p> <p>3. Персонал підприємства поділяється на промислово-виробничий і непромисловий за такими ознаками:</p> <p>а) характером участі у виробничій діяльності;</p> <p>б) характером виконуваних функцій;</p> <p>в) складністю виконуваних робіт;</p> <p>г) віком і професійним складом.</p> <p>4. До промислово-виробничого персоналу підприємства не належать:</p> <p>а) головний бухгалтер;</p> <p>б) юрист;</p> <p>в) лікар;</p> <p>г) прибиральниця</p> <p>5. Працівник підприємства, який готує і оформлює документацію, належить до категорії:</p> <p>а) керівник;</p> <p>б) спеціаліст;</p> <p>в) службовець;</p> <p>г) робітник.</p> <p>6. Для робітників рівнем кваліфікації є:</p> <p>а) тарифний розряд;</p> <p>б) рівень спеціальної освіти;</p> <p>в) науковий ступінь;</p> <p>г) посада і оклад.</p> <p>7. Структура персоналу – це питома вага:</p> <p>а) промислово-виробничого персоналу;</p> <p>б) окремих категорій працівників;</p> <p>в) працівників певного рівня кваліфікації;</p> <p>г) певної групи професій</p> <p>8. Визначте неправильне твердження:</p> <p>а) для встановлення чисельності управлінського персоналу підприємства керуються типовими штатними розписами;</p> <p>б) коефіцієнт переведення явочної чисельності в облікову – це відношення явочної чисельності працюючих до облікової;</p> <p>в) показник плинності кадрів на підприємстві – це відношення кількості звільнених з усіх причин до середньооблікової чисельності працюючих;</p> <p>г) завданням кадрової політики на підприємстві є розробка стратегії формування й використання трудового потенціалу.</p> <p>9. Спеціалістами вищої кваліфікації називають працівників:</p> <p>а) що досягли певного працездатного віку;</p> <p>б) що мають наукові ступіні і звання;</p> <p>в) із середньою освітою і великим практичним досвідом роботи;</p> <p>г) із вищою спеціальною освітою і великим практичним досвідом роботи.</p> <p>10. Вид трудової діяльності, здійснення якої потребує відповідних спеціальних знань і практичних навичок, називається:</p> <p>а) категорією;</p> <p>б) кваліфікацією;</p> <p>в) спеціальністю;</p>	
--	--	--

	г) професією.	
Тема 3. Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси		
	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою.</p> <p><i>Перелік питань для самостійного вивчення:</i> «Розширене відтворення основних фондів. Нематеріальні активи»</p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, структура і організація основних фондів. 2. Оцінка вартості основних фондів. 3. Фізичне і моральне зношення. 4. Просте відтворення основних фондів. Амортизація. 5. Показники використання основних фондів. 6. Сутність і склад нематеріальних ресурсів. 7. Оцінювання вартості й амортизації нематеріальних активів. <p>Тести.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. До основних фондів підприємства належать: <ol style="list-style-type: none"> а) автотранспорт; б) спецодяг; в) паливно-мастильні матеріали; г) склад готової продукції. 2. До пасивної частини основних фондів підприємства належать: <ol style="list-style-type: none"> а) залізничні вагони; б) будинок дитсадка, який утримується на балансі підприємства; в) під'їзні залізничні колії; г) потокова лінія. 3. За функціональним призначенням основні фонди підприємства поділяються на такі: <ol style="list-style-type: none"> а) орендні; б) виробничі; в) резервні; г) невиробничі. 4. За матеріальним складом основні фонди підприємства поділяються на такі: <ol style="list-style-type: none"> а) передавальні пристрої; б) технологічні споруди; в) змінне обладнання; г) малоцінний інвентар. 5. Виробнича структура основних фондів – це відсоткове співвідношення: <ol style="list-style-type: none"> а) між кількістю нової і відпрацьованої техніки; б) між віковими групами основних фондів; в) між наявністю основних фондів за окремими підрозділами підприємства; г) між активними і пасивною частинами основних фондів. 6. Реально існуюча вартість основних фондів, ще не перенесена на вартість продукції, називається: <ol style="list-style-type: none"> а) первісною; б) відновною; в) залишковою; 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>г) ліквідаційною.</p> <p>7. Вартість основних фондів, яка склалася внаслідок переоцінки, називається:</p> <p>а) первісною;</p> <p>б) відновною;</p> <p>в) залишковою;</p> <p>г) ліквідаційною.</p> <p>8. Первісна вартість основних фондів складається з вартості:</p> <p>а) придбання;</p> <p>б) майбутніх капітальних ремонтів;</p> <p>в) поточних ремонтів;</p> <p>г) транспортування і монтажу.</p> <p>9. Знецінення основних фондів до їх повного фізичного зношення називається зношенням:</p> <p>а) фізичним;</p> <p>б) моральним;</p> <p>в) матеріальним;</p> <p>г) загальним.</p> <p>10. Відношення середньорічної вартості основних фондів підприємства до обсягу випущеної ним продукції, називається:</p> <p>а) продуктивністю устаткування;</p> <p>б) інтенсивністю навантаження на основні фонди;</p> <p>в) змінністю роботи устаткування;</p> <p>г) трудомісткістю.</p> <p>11. Час, потрібний для виготовлення одиниці продукції, називається:</p> <p>а) продуктивністю устаткування;</p> <p>б) інтенсивністю навантаження на основні фонди;</p> <p>в) змінністю роботи устаткування;</p> <p>г) трудомісткістю.</p> <p>12. Річна норма амортизації – це:</p> <p>а) втрата частини вартості основних фондів під впливом НТП;</p> <p>б) відсоток річних відрахувань від балансової вартості основних фондів;</p> <p>в) втрата частини вартості основних засобів внаслідок експлуатаційних навантажень;</p> <p>г) втрата частини вартості основних фондів внаслідок морального старіння устаткування.</p> <p>13. Розширене відтворення основних фондів підприємства відбувається шляхом:</p> <p>а) автоматизації виробництва;</p> <p>б) заміни застарілого устаткування продуктивнішим;</p> <p>в) здачі в оренду зайвої техніки;</p> <p>г) спорудження другої черги підприємства.</p> <p>14. Річну виробничу потужність можна обчислити, знаючи:</p> <p>а) фонд часу роботи одного працівника і кількість робочих днів у році;</p> <p>б) продуктивність і річний фонд часу роботи устаткування;</p> <p>в) трудомісткість виготовлення одного виробу і річний фонд часу роботи устаткування;</p>	
--	--	--

	<p>г) річну виробничу програму з випуску продукції та коефіцієнт використання виробничої потужності підприємства.</p> <p>15. Просте відтворення основних фондів підприємства здійснюється шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) поточних ремонтів; б) модернізації окремих вузлів устаткування; в) власного виробництва запасних частин; г) амортизації. <p>16. До нематеріальних ресурсів підприємства належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) алгоритм побудови автоматизованої системи управління підприємством; б) календарні плани виробничої діяльності; в) штатний розпис; г) товарний знак обслуговування. <p>17. Об'єктом винаходу може бути:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) порода тварин; б) спосіб зварювання залізних конструкцій; в) програма боротьби з вірусними захворюваннями; г) програма забезпечення ЕОМ. <p>18. До об'єктів промислової власності належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) корисна пропозиція; б) товарний знак; в) товарний продукт; г) зразок готової продукції. <p>19. Оригінальні позначки, які мають правовий захист і призначені для виокремлення товару серед аналогічних товарів інших виробників, називаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) корисними моделями; б) місцем походження товару; в) товарними знаками; г) гудвілом. <p>20. Права на використання об'єктів промислової та інтелектуальної власності називаються:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) виробничими активами; б) стійкими пасивами; в) нематеріальними ресурсами; г) нематеріальними активами. <p>21. До нематеріальних активів підприємства належить право:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) авторське; б) на отримання заробітної плати; в) на користування землею; г) розпоряджатися прибутком підприємства. <p>22. Дозвіл на використання нематеріальних ресурсів називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) патентом; б) авторським правом; в) роялті; г) ліцензією. <p>23. Специфіка нематеріальних активів полягає в такому:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) відсутності матеріальної основи; б) особливостях амортизації; 	
--	--	--

	<p>в) невизначеності обсягів майбутніх прибутків; г) невизначеності економічної корисності.</p> <p>24. Вартість нематеріальних активів може оцінюватись: а) невизначеність та ризиком; б) собівартістю; в) нематеріальним походженням; г) покупною вартістю.</p> <p>25. Назвіть нематеріальні ресурси які належать до інтелектуальної власності: а) „ноу-хау”; б) гудвіл; в) товарні знаки; г) промислові знаки; д) сировина і матеріали.</p> <p>26. Яка відповідь правильна: а) нематеріальні ресурси підлягають фізичному і моральному зносу; б) нематеріальні активи підлягають фізичному і моральному зносу; в) нематеріальні ресурси підлягають лише фізичному зносу; г) нематеріальні активи підлягають лише моральному зносу?</p> <p>27. Новизна якого з нематеріальних ресурсів має локальний характер: а) акції; б) патентної грамоти; в) роялті; г) гудвілу; д) раціоналізаторської пропозиції?</p> <p>28. До оборотних фондів підприємства належать: а) паливо; б) малоцінний інвентар; в) відвантажена споживачеві готова продукція; г) витрати на освоєння нової техніки.</p> <p>29. Покупні напівфабрикати належать: а) до незавершеного виробництва; б) виробничих запасів; в) готової продукції; г) витрат майбутніх періодів</p> <p>30. За роллю у виробництві оборотні виробничі фонди поділяються так: а) незавершене виробництво; б) виробничі запаси; в) готову продукцію; г) витрати майбутніх періодів; кошти в розрахунках.</p> <p>31. За принципом організації оборотні засоби поділяються так: а) власні та залучені; б) стійкі пасиви та активи; в) нормовані та ненормовані.</p> <p>32. До нормованих оборотних засобів належать: а) мастильні матеріали; б) запасні частини;</p>	
--	---	--

	<p>в) готівка в касі підприємства; г) готова продукція.</p> <p>33. Показник, що визначає кількість оборотів, які роблять за певний період часу оборотні засоби, називається: а) періодом обороту оборотних засобів; б) коефіцієнтом збереження оборотних засобів; в) коефіцієнтом використання матеріального ресурсу оборотних засобів; г) коефіцієнтом оборотності оборотних засобів.</p> <p>34. Вартість оборотних засобів, віднесена до вартості реалізованої продукції – це показник: а) матеріаловіддачі; б) фондомісткості; в) рентабельності; г) матеріаломісткості.</p> <p>35. До фондів обігу підприємства належать: а) запаси деревини на складі; б) продукція, готова до реалізації; в) витрати на оренду приміщення цеху; г) готівка в касі підприємства.</p>	
Тема 4. Інвестиції та оборотні кошти		
—	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою. <i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Джерела утворення оборотних засобів. Інвестиції, їх види, характеристика»</i> Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність, склад і структура оборотних засобів. 2. Нормування оборотних засобів. 3. Показники використання оборотних засобів. 4. Сутність і класифікація капіталовкладень підприємства. 5. Загальні принципи та етапи планування капіталовкладень на підприємствах. 6. Фінансові інвестиції та оцінювання їх ефективності. <p>Тести:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. До оборотних фондів підприємства належать: а) паливо; б) малоцінний інвентар; в) відвантажена споживачеві готова продукція; г) витрати на освоєння нової техніки. 2. Покупні напівфабрикати належать: а) до незавершеного виробництва; б) виробничих запасів; в) готової продукції; г) витрат майбутніх періодів 3. За роллю у виробництві оборотні виробничі фонди поділяються так: а) незавершене виробництво; б) виробничі запаси; в) готову продукцію; г) витрати майбутніх періодів; кошти в розрахунках. 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>4. За принципом організації оборотні засоби поділяються так:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) власні та залучені; б) стійкі пасиви та активи; в) нормовані та ненормовані. <p>5. До нормованих оборотних засобів належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) мастильні матеріали; б) запасні частини; в) готівка в касі підприємства; г) готова продукція. <p>6. Показник, що визначає кількість оборотів, які роблять за певний період часу оборотні засоби, називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) періодом обороту оборотних засобів; б) коефіцієнтом збереження оборотних засобів; в) коефіцієнтом використання матеріального ресурсу оборотних засобів; г) коефіцієнтом оборотності оборотних засобів. <p>7. Вартість оборотних засобів, віднесена до вартості реалізованої продукції – це показник:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) матеріаловіддачі; б) фондомісткості; в) рентабельності; г) матеріаломісткості. <p>8. До фондів обігу підприємства належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) запаси деревини на складі; б) продукція, готова до реалізації; в) витрати на оренду приміщення цеху; г) готівка в касі підприємства. <p>9. Оборотні фонди підприємства – це частина виробничих фондів підприємства, яка:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) підлягає амортизації протягом періоду корисного використання; б) відшкодовується з прибутку підприємства; в) переносить свою вартість на вартість готової продукції за один виробничий цикл; г) створює належні умови для нормального протікання основних виробничих процесів. <p>10. Показниками оборотності оборотних коштів підприємства є:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) коефіцієнт оборотності, коефіцієнт завантаження, тривалість одного обороту; б) коефіцієнт екстенсивного завантаження обладнання; в) суми вивільнених грошових коштів; г) відносна економія чисельності працівників. <p>11. Інвестиції – це:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) короткострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку; б) довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку; в) усі відповіді вірні. <p>12. Фінансові інвестиції – це вкладення капіталу для:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) простого і розширеного відтворення основних фондів; 	
--	--	--

	<p>б) відшкодування витрат виробництва; в) простого відтворення основних фондів; г) придбання цінних паперів.</p> <p>13. Реальні інвестиції – це вкладення капіталу з метою: а) простого і розширеного відтворення основних фондів; б) відшкодування витрат виробництва; в) простого відтворення основних фондів;</p> <p>14. Технологічна структура капітальних вкладень характеризується: а) складом грошових засобів, використовуваних за різним призначенням; б) часткою капітальних вкладень у будівельно-монтажні роботи, придбання обладнання та ін.; в) співвідношення грошових засобів, вкладених у просте і розширене відтворення; г) співвідношення грошових засобів, вкладених у різні галузі промисловості; д) співвідношення грошових засобів, виділених для різних економічних регіонів країни.</p> <p>15. Відтворювальна структура капіталовкладень характеризується: а) співвідношенням грошових засобів, виділених для різних економічних районів; б) співвідношенням засобів, спрямованих на просте і розширене відтворення; в) співвідношенням засобів, вкладених у нове будівництво, розширення, технічне переозброєння і реконструкцію діючих об'єктів; г) співвідношенням засобів, вкладених у різні галузі промисловості.</p> <p>16. До інвестиційної діяльності підприємства належить: а) нарахування заробітної плати працівникам підприємства; б) погашення виданих підприємством векселів; в) придбання цінних паперів фондового ринку; г) утримання адміністративно-управлінського персоналу підприємства.</p> <p>17. Відношення прибутку від певного виду цінного паперу до витрат, пов'язаних з придбанням цього паперу, називають: а) дивідендом; б) нормою прибутку; в) капіталом; г) ліквідністю.</p> <p>18. Облігація – це цінний папір, який: а) свідчить про надання комерційного кредиту; б) свідчить про надання позики і гаситься за номіналом; в) дає право на частку майна і прибутку; г) зобов'язує до відповідальності за результатами діяльності підприємств.</p> <p>19. Інвестиції у промисловість передбачають: а) збільшення поточних витрат на виробництво; б) виплату премії працівникам;</p>	
--	--	--

	<p>в) витрати на придбання нових транспортних засобів; г) збільшення витрат на закупівлю сировини й матеріалів. 20. Цінний папір, що засвідчує пайову участь його власника у статутному фонді акціонерного товариства і дає право на одержання дивіденду, називають:</p> <p>а) облігацією; б) ощадним сертифікатом; в) акцією; г) приватизаційним папером.</p> <p>21. До основних типів прямих іноземних інвестицій належать:</p> <p>а) створення спільних підприємств; б) активно представництво на фондовому ринку України; в) створення зон вільної торгівлі; г) придбання неконтрольованих пакетів акцій місцевих фірм.</p> <p>22. До ознак, що приваблюють іноземного інвестора, належать:</p> <p>а) політична та економічна стабільність; б) низька купівельна спроможність населення; в) достатній розвиток інфраструктури виробництва та ринку; г) високий ступінь валютного ризику.</p> <p>23. Фінансовими називаються інвестиції, які:</p> <p>а) фінансуються за рахунок фінансових коштів підприємства; б) спрямовані на вдосконалення активної частини основних фондів підприємства; в) використовуються для придбання цінних паперів; г) вкладаються в нематеріальні активи підприємства.</p>	
Тема 5. Організація та інфраструктура виробництва		
—	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою. <i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Суспільні форми організації виробництва. Соціальна структура підприємства»</i> Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Принцип організації виробництва. 2. Організаційні типи виробництва. 3. Методи організації виробництва. 4. Поняття, види і значення інфраструктури підприємства. 5. Система технічного обслуговування виробництва: загальна характеристика. 6. Ремонтне господарство. Інструментальне господарство. Транспортне господарство. Енергетичне господарство. Складське господарство. 7. Капітальне будівництво. <p>Тести:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. До відомих типів виробництва належать: <ol style="list-style-type: none"> а) одиничний; б) потоковий; в) масовий; г) індивідуальний. 2. Серед параметрів потокової лінії виокремлюється: 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>а) коефіцієнт змінності; б) ритм; в) довжина конвеєра; г) тривалість виробничого циклу.</p> <p>3. Швидкість руху конвеєра можна обчислити, знаючи: а) ритм і кількість робочих місць для кожної технологічної операції; б) ритм і такт; в) такт і відстань між виробами; г) такт і загальний обсяг виробництва за робочу зміну.</p> <p>4. Об'єднання різнорідних виробництв, пропорційність між ними, техніко-економічна та організаційна єдність виробництва, єдине енергетичне господарство, спільні допоміжні та обслуговуючі виробництва: а) концентрації; б) комбінування; в) конверсії; г) кооперування.</p> <p>5. Визначте помилкові твердження: а) диверсифікація характеризує істотне або повне перепрофілювання всього виробничого потенціалу підприємства на виробництво іншої продукції під впливом докорінної зміни ринкового середовища; б) виробничий цикл – це інтервал часу від початку до завершення процесу виготовлення продукції. Він обчислюється для одного виробу або певної кількості, що виготовляються одночасно; в) принцип автоматичності передбачає економічно обґрунтоване вивільнення людини від безпосередньої участі у виконанні робіт у важких або шкідливих умовах; г) розрізняють три основні форми комбінування: по детально, предметну і технологічну.</p> <p>6. Для спеціалізації виробництва характерним є: а) підвищення якості продукції порівняно зі звичайними підприємствами; б) змістовна праця, значний простір для творчої ініціативи працівників; в) використання коштів не тільки для підтримки і розвитку основного бізнесу підприємства, а й для освоєння нових видів продукції, створення нових підприємств; г) зменшення витрат на виробництво продукції за рахунок вищого рівня механізації та автоматизації праці.</p> <p>7. До принципів раціональної організації виробництва належать: а) комплексність; б) пропорційність; в) неперервність; г) паралельність; д) ритмічність; є) прямо точність.</p> <p>8. Вкажіть типи виробництва: а) одиничний;</p>	
--	--	--

	<p>б) партіонний; в) потоковий; г) серійний; д) масовий; є) індивідуальний.</p> <p>9. Для одиничного типу виробництва характерні: а) широка номенклатура продукції, що випускається; б) застосування статистичного контролю при перевірці якості продукції; в) малий обсяг випуску однакових виробів; г) наявність висококваліфікованого персоналу.</p> <p>10. Такт – це проміжок часу між: а) запуском двох сусідніх окремих виробів; б) випусками партій виробів; в) випусками окремих виробів; г) запусками партій виробів.</p> <p>11. Сукупність підрозділів підприємства, які не беруть безпосередньо участі у створенні основної продукції підприємства, але сприяють роботі основних цехів, називається: а) виробничою інфраструктурою; б) соціальною інфраструктурою; в) капітальним будівництвом; г) інфраструктурою підприємства.</p> <p>12. Сукупність підрозділів підприємства, які забезпечують задоволення соціально-культурних проблем його працівників, називається: а) виробничою інфраструктурою; б) соціальною інфраструктурою; в) капітальним будівництвом; г) організаційною структурою.</p> <p>13. Підрозділи підприємства, які виконують функції придбання, проектування, виготовлення оснащення та інструменту на підприємстві, називаються господарством: а) транспортним; б) ремонтним; в) інструментальним; г) енергетичним.</p> <p>14. господарство, що здійснює поточні та капітальні ремонти техніки, називається: а) транспортним; б) ремонтним; в) інструментальним; г) енергетичним.</p> <p>15. До сфери капітального будівництва належать: а) спорудження об'єктів не виробничого призначення; б) заміна спрацьованих деталей машин; в) профілактичний догляд устаткування; г) монтаж устаткування.</p> <p>16. Комплекс підрозділів системи технічного обслуговування, що здійснюють вантажно-</p>	
--	--	--

	<p>розвантажувальні роботи, називається господарством:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) транспортним; б) ремонтним; в) інструментальним; г) енергетичним. <p>17. Телефонну станцію підприємства обслуговує господарство:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) транспортне; б) ремонтне; в) інструментальне; г) енергетичне. <p>18. Інструменти загального користування виготовляє та відновлює такий підрозділ підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) інструментальний відділ; б) ремонтний цех; в) інструментальний цех; г) інструментальний склад. <p>19. Транспортні операції за межами підприємства здійснює такий вид транспорту:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) автомобільний; б) зовнішній; в) вантажний; г) залізничний. <p>20. Водопостачання та каналізацію обслуговує таке господарство підприємства:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) електросилове; б) теплосилове; в) газове; г) слабкострумове. <p>21. До соціальної інфраструктури підприємства можна зарахувати:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) відомчу їдальню; б) комунальну лазню; в) міську лікарню; г) заводський пансіонат. 	
<p align="center">Тема 6. Виробництво, якість і конкурентоспроможність продукції</p>		
—	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою.</p> <p><i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції»</i></p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> Маркетингова діяльність підприємства. Якість і конкурентоспроможність продукції підприємства. Стандартизація і сертифікація продукції. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення. <p>Тести:</p> <ol style="list-style-type: none"> Виробничо-комерційна діяльність підприємства, що спрямована на виявлення і задоволення потреб у його продукції через продаж її на ринку з метою одержання 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>прибутку, називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) менеджментом; б) підприємництвом; в) інновацією; г) маркетингом. <p>2. До основних функцій маркетингу не належать:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) пошук і купівля матеріально-технічних ресурсів; б) політика ціноутворення; в) реклама, збут і його стимулювання; г) розробка стратегії виходу і закріплення на ринку. <p>3. Загальний підхід підприємства до досягнення мети на ринку називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) принципом маркетингу; б) концепцією; в) стратегією; г) тактикою. <p>4. Конкурентоспроможність продукції визначається такими показниками:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) ціна та якість продукції; б) витрати на собівартість; в) якість обслуговування; г) збалансованість попиту і пропозиції. <p>5. Абсолютний рівень якості продукції – це:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) обчислення одиничних показників якості; б) врахування перспективних досягнень у галузі науки, техніки, технології; в) визначення якісних характеристик продукції та їх порівняння з відповідними характеристиками виробів-еталонів; г) визначення якісних показників продукції без їх порівняння з показниками аналогічних виробів. <p>6. Рівень якості, який відповідає мінімальними витратам на виробництво і експлуатацію продукції, називається:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) економічним; б) балансним; в) оптимальним; г) мінімальним. <p>7. Абсолютний рівень якості продукції визначається шляхом:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) обчислення певних показників якості та їх порівняння з відповідними показниками аналогів; б) визначення якісних показників продукції без їх порівняння з показниками аналогічних виробів; в) визначення показників якості продукції по підприємству в цілому у звітному періоді; г) обчислення одиничних показників якості. <p>8. Сертифікація продукції – це:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) створення системи єдиних правил, норм та вимог до продукції (послуги, процесу); б) процес випробувань продукції з метою підтвердження її відповідності конкретним стандартам чи технічним умовам і 	
--	---	--

	<p>видача відповідного документа.</p> <p>9. Показники якості продукції, що відображають рівень використання винаходів при проектуванні виробів:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) антропометричні; б) показники призначення; в) патентно-правові; г) економічні. <p>10. Яка група показників відображає рівень економічних вимог виробництва продукту і придбання його споживачем:</p> <ul style="list-style-type: none"> а) термін безаварійної роботи; б) коефіцієнт патентної чистоти; в) виразність і оригінальність форми; г) рівень експлуатаційних витрат; д) прибуток з одиниці виробу; е) ціна одиниці виробу. 	
	Тема 7. Продуктивність, мотивація та оплата праці	
—	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою.</p> <p><i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Методи визначення прибутку»</i></p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття продуктивності праці. Виробіток і трудомісткість. 2. Факторне дослідження приросту продуктивності праці. 3. Регламентація праці у часі. 4. Оплата праці: сутність, функції. <p>Тести:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Зазначте помилкове твердження: <ul style="list-style-type: none"> а) продуктивність праці визначається відношенням кількості виробленої продукції до витрат часу; б) психологічна складова ефективності праці забезпечує гармонійність розвитку особистості кожного працівника; в) виробіток, як показник рівня продуктивності праці показує, яку кількість продукції вироблено за одиницю часу; г) якщо норму виробітку збільшити на 25 %, то норма часу зменшиться на 20%. 2. Ділення обсягу виробленої продукції у витратах часу на кількість працівників – це такий метод визначення виробітку: <ul style="list-style-type: none"> а) натуральний; б) вартісний; в) трудовий; г) розрахунковий. 3. До чинників продуктивності праці належать: <ul style="list-style-type: none"> а) структурні зрушення у виробництві; б) збільшення обсягів виробництва; в) освоєння нових виробничих об'єктів; г) розширення меж маркетингових досліджень. 4. На підприємстві регламентація праці в часі здійснюється через таку норму праці: 	<p>1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.</p>

	<p>а) норму виробітку; б) норму обслуговування; в) норму часу; г) норму підготовки.</p> <p>5. Сума грошей, яка нарахована працівнику і яку він одержав за виконану роботу, називається заробітною платою: а) реальною; б) номінальною; в) мінімальною; г) розрахунковою.</p> <p>6. До основних функцій оплати праці не належить: а) відтворювальна; б) стимулююча; в) соціальна; г) політична.</p> <p>7. Оплата праці за посадовими окладами є різновидом системи: а) відрядно-преміальна; б) погодинно-преміальна; в) акордної; г) непрямої відрядної.</p> <p>8. Відрядна розцінка – це: а) показник збільшення розміру заробітної плати залежно від місцезнаходження підприємства; б) добуток погодинної тарифної ставки та норми часу на виготовлення одиниці продукції; в) відношення погодинної тарифної ставки до норми часу на виготовлення одиниці продукції; г) розмір тарифної ставки певного розряду.</p> <p>9. До випереджаючого збільшення заробітної плати порівняно з виробітком призводить така система оплати праці: а) пряма відрядна; б) непряма відрядна; в) відрядно-прогресивна; г) відрядно-преміальна.</p> <p>10. Розмір заробітної плати за виготовлену одиницю продукції – це: а) відрядна розцінка; б) тарифна ставка; в) тарифний коефіцієнт; г) відрядний коефіцієнт.</p> <p>11. При зниженні рівня трудомісткості на 30% продуктивність праці: а) знизиться на 30%; б) підвищиться на 43%; в) підвищиться на 30%; г) знизиться на 43%;</p> <p>12. Винагороди працівникам за підсумками роботи за рік виплачуються з фонду: а) основної заробітної плати;</p>	
--	--	--

	б) виплати дивідендів; в) матеріального стимулювання; г) додаткової заробітної плати.	
	Тема 8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності	
	<p>Підготовка до практичного заняття згідно з планом навчання, розглянути додаткові питання за темою. <i>Перелік питань для самостійного вивчення: «Формування діяльності підприємства»</i></p> <p>Перелік питань для самоконтролю:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прибуток підприємства і його формування в умовах ринкових відносин. 2. Рентабельність продукції і виробництва. 3. Оцінка фінансово-економічного стану підприємства. <p>Тести.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Рентабельність продукції обчислюється за такою формулою: <ol style="list-style-type: none"> а) чистий прибуток / вартість активів підприємства; б) чистий прибуток / дохід підприємства; в) чистий прибуток / витрати на виробництво продукції; г) дохід підприємства / чистий прибуток. 2. Ліквідність характеризує: <ol style="list-style-type: none"> а) спроможність підприємства погасити довготермінові зобов'язання; б) швидкість перетворення активів на грошові кошти; в) здатність підприємства отримувати кредити; г) наявність дебіторської заборгованості. 3. Фінансову незалежність підприємства характеризує: <ol style="list-style-type: none"> а) ліквідність підприємства; б) коефіцієнт автономії; в) коефіцієнт ризику; г) коефіцієнт довготермінової заборгованості. 4. Валовий прибуток – це: <ol style="list-style-type: none"> а) різниця між валовим доходом та непрямими витратами; б) різниця між постійними і змінними витратами; в) різниця між чистим доходом та змінними витратами; г) різниця між ціною реалізації продукції та повними витратами на її виготовлення. 5. Фінансову стійкість підприємства характеризує: <ol style="list-style-type: none"> а) питома вага необоротних активів підприємства; б) наявність грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства; в) коефіцієнт автономії; г) ліквідність підприємства. 6. Визначити помилкові твердження: <ol style="list-style-type: none"> а) внески до статутного фонду підприємства належать до внутрішнього фінансування; б) дохід – це виручка від підприємницької діяльності за вирахуванням матеріальних та порівняних до них витрат⁴ в) прибуток після оподаткування називається чистим; г) загальний прибуток – це різниця між виручкою та виробничими витратами. 	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23.

	<p>7. Актив балансу містить такі розділи:</p> <p>а) необоротні активи;</p> <p>б) доходи майбутніх періодів;</p> <p>в) оборотні активи;</p> <p>г) власний капітал.</p> <p>8. Пасив балансу містить такі розділи:</p> <p>а) витрати майбутніх періодів;</p> <p>б) забезпечення наступних витрат і платежів;</p> <p>в) поточні зобов'язання;</p> <p>г) довготермінові зобов'язання.</p> <p>9. Ефективність виробництва забезпечується за рахунок:</p> <p>а) оптимізації витрат на виробництво;</p> <p>б) мінімізації витрат на виробництво;</p> <p>в) максимізації витрат;</p> <p>г) правильні всі відповіді.</p> <p>10. Вкажіть правильну відповідь:</p> <p>а) рівень рентабельності залежить від причини прибутку прямо пропорційно;</p> <p>б) рівень рентабельності залежить від величини прибутку обернено пропорційно;</p> <p>в) рівень рентабельності не залежить від величини прибутку.</p>	
--	---	--

5. Індивідуальні завдання

5.1.1. Теми рефератів

1. Добровільні форми об'єднання підприємств
2. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства
3. Галузева структура економіки і промисловості України
4. Підприємництво як сучасна форма господарювання
5. Різновиди управління на підприємстві
6. Методи управління підприємством
7. Організаційна структура управління підприємством
8. Вищі органи державного управління підприємствами
9. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства
10. Класифікація і структура персоналу підприємства
11. Показники наявності та руху персоналу
12. Визначення планової чисельності окремих категорій персоналу
13. Кадрова політика і система управління персоналом
14. Сутність, структура і класифікація основних фондів
15. Оцінка вартості основних фондів
16. Фізичне й моральне зношення
17. Просте відтворення основних фондів. Амортизація
18. Показники використання основних фондів
19. Розширене відтворення основних фондів
20. Сутність, склад та структура оборотних засобів
21. Показники використання оборотних засобів

22. Сутність і склад нематеріальних ресурсів
23. Нематеріальні активи
24. Сутність і класифікація капіталовкладень підприємства
25. Фінансові інвестиції і оцінювання їх ефективності

5.1.2. Теми курсових робіт не передбачено освітньо-професійною програмою «Аеронавігація»

6. Методи навчання

З метою забезпечення кращого засвоєння здобувачами вищої освіти поточного матеріалу передбачається під час проведення лекції максимально тісно пов'язувати цей матеріал з реальним життям, наповнювати його конкретним змістом, відображати в ньому всі активні зміни, які відбуваються у економічному середовищі.

Для збільшення інтересу здобувачів вищої освіти до процесу навчання і підвищення їх уваги передбачається провести дискусії за певними темами. При аналізі найбільш гострих та проблематичних питань планується застосовувати метод «мозкового штурму».

Окрім того, передбачається проведення проблемної лекції з використанням банку візуального супроводження, коли здобувачі вищої освіти мають можливість розглянути нормативні документи, первинні документи, форми звітності.

При проведенні практичних занять за всіма темами передбачено організовувати бесіди по окремих питаннях теми, що розглядається на занятті, порівнювати теоретичний матеріал з реальними подіями, що відбуваються у світі та Україні, обговорювати найоптимальніші шляхи виходу із скрутних положень за різних економічних умов, що панують у суспільстві.

При вивченні дисципліни використовується метод презентації. Для участі в такому практичному занятті здобувачі вищої освіти готують інформацію за обраними темами рефератів та презентують їх на практичному занятті.

При проведенні практичних занять передбачено здійснювати аналіз сучасних економічних процесів в Україні та світі, проводити різні розрахункові роботи з метою засвоєння основних методів, що дасть можливість здобувачам вищої освіти якомога більше наблизитися до реальної практики, моделювати ситуативні задачі, вирішувати тематичні задачі.

Під час самостійної роботи здобувачі вищої освіти готують реферати за актуальними темами, також передбачається, що здобувачі вищої освіти після виконання їх готують доповідь для публічного обговорення в аудиторії та проведення дискусії.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Визначення, цілі і напрями діяльності підприємства
2. Класифікація і структура підприємств
3. Добровільні форми об'єднання підприємств
4. Внутрішнє і зовнішнє середовище підприємства
5. Галузева структура економіки і промисловості України
6. Поняття про трудові ресурси, персонал, кадри підприємства
7. Класифікація і структура персоналу підприємства
8. Показники наявності та руху персоналу
9. Визначення планової чисельності
10. Кадрова політика і система управління персоналом
11. Сутність і склад нематеріальних ресурсів
12. Сутність, структура та організація основних фондів
13. Оцінка вартості основних фондів
14. Фізичне і моральне зношення
15. Просте відтворення основних фондів. Амортизація
16. Інвестиції, їх види
17. Поняття і структура оборотних фондів
18. Оборотні кошти, їх класифікація
19. Виробничі процеси, їх класифікація та принципи організації
20. Організація виробничого процесу у просторі і часі
21. Виробнича структура підприємства, її види та характеристика
22. Виробнича потужність підприємства, чинники, що впливають на неї
23. Методи визначення виробничої потужності на підприємствах
24. Якість і конкурентоспроможність продукції
25. Стандартизація і сертифікація продукції
26. Розрахунок економічного ефекту як наслідку підвищення якості продукції
27. Чинники підвищення якості і конкурентоспроможності продукції
28. Поняття продуктивності праці
29. Виріток і трудомісткість
30. Методи визначення прибутку
31. Регламент праці у часі
32. Оплата праці: сутність, функції
33. Баланс підприємства, його структура
34. Формування фінансових результатів діяльності підприємства
35. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи включають у себе поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль.

До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час практичних занять;
- якості виконання індивідуальної та самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку засвоєння знань, умінь і навичок здобувачем вищої освіти з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну та індивідуальну роботи виставляються в журнали обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів вищої освіти в Коледжі враховуються такі види робіт: навчальні заняття; самостійна та індивідуальна роботи (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, наукових робіт, публікацій, виступи на наукових конференціях, семінарах та інше); контрольні роботи (виконання тестів, контрольних робіт у вигляді, передбаченому в робочій програмі навчальної дисципліни). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Результат навчальних занять за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок під час навчальних занять протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Результат самостійної роботи за семестр розраховується як середньоарифметичне значення з усіх виставлених оцінок з самостійної роботи, отриманих протягом семестру та виставляється викладачем в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою.

Здобувач вищої освіти, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)	$= (($	<i>Результат</i> навчальних занять за семестр	$+$	<i>Результат</i> самостійної роботи за семестр	$) / 2) * 10$
---	---------	---	-----	--	----------------

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів

навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів вищої освіти, екзаменових книжках. **Присутність здобувачів вищої освіти на проведенні підсумкового контролю (залік) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі (заліку), з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів вищої освіти, становить – **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру та балів, набраних на підсумковому контролі (заліку).

$$\text{Підсумкові бали на навчальній дисципліні} = \text{Загальна кількість балів (перед підсумковим контролем)} + \text{Кількість балів за підсумковим контролем}$$

Здобувач вищої освіти, який під час складання підсумкового контролю отримав оцінку «незадовільно», складає підсумковий контроль (залік) повторно. Повторне складання підсумкового контролю (заліку) допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни, у тому числі один раз – викладачеві, а другий – комісії, що створюється відповідним відділенням. Незадовільні оцінки виставляються тільки в відомостях обліку успішності. Здобувачам вищої освіти, які отримали не більше як дві незадовільні оцінки (нижче ніж 60 балів) з навчальної дисципліни, можуть бути встановлені різні строки ліквідації академічної заборгованості, але не пізніше як за день до фактичного початку навчальних занять у наступному семестрі. Здобувачі вищої освіти, які не ліквідували академічну заборгованість у встановлений термін, відраховуються з Коледжу. Особи, які одержали більше двох незадовільних оцінок (нижче ніж 60 балів) за підсумковими результатами вивчення навчальних дисциплін з урахуванням підсумкового контролю, відраховуються з Коледжу.

Вимоги до здобувачів вищої освіти щодо засвоєння змісту навчальної дисципліни:

Робота під час навчальних занять	Самостійна та індивідуальна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 4 позитивних оцінок	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи.	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах		Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
			Оцінка	Пояснення
12	97 – 100	Відмінно ("зараховано")	A	„Відмінно” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
11	94-96			
10	90-93			
9	85-89	Добре ("зараховано")	B	„Дуже добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
8	80-84			
7	75 – 79		C	„Добре” – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
6	70 – 74	Задовільно ("зараховано")	D	„Задовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
5	65-69			
4	60 – 64		E	„Достатньо” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
3	40–59	Незадовільно („не зараховано")	FX	„Умовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
2	21-40			
1	1–20		F	„Безумовно незадовільно” – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10.Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Азарова А.О., Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. В. : ВНТУ, 2016. – 216 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Підручник. – К.: Кондор, 2016. – 378 с.
3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 304 с.
4. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Підручник. – К. : ЦНЛ, 2019. – 728 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 596 с.

Допоміжна література:

6. Конституція України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
7. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Підручник К. : Ліра-К, 2013. – 664 с.
10. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
11. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
12. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
13. Заблоцький Б.Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 428 с.
14. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: практикум. – К. : Ліра-К, 2014. – 308 с.
15. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCEL). Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 256 с.
17. Лазебний В.С. Основи інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 160 с.
18. Мороз В.С. Організація виробництва. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 256 с.

19. Петухова О.М. Інвестування. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 336 с.
20. Шарко М.В., Мєшкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Х. : Олді-плюс, 2014. – 436 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

21. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
23. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) - World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>